

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY MNISZKÓW**

z dnia

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559), art. 4¹ ust. 1, ust. 2, ust. 2a i ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, poz. 2469, z 2022 r. poz. 24, poz. 218), art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2019 r. poz. 1655, z 2021 r. poz. 2469) Rada Gminy Mniszków uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mniszków.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr XL/221/21 Rady Gminy Mniszków z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2022 oraz Uchwała Nr XXXI/170/21 Rady Gminy Mniszków z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2025.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2022 r.

Piotr Organkiewicz
Radca Prawny

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2022-2025

Wstęp

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025, zwany dalej Programem, jest dokumentem wyznaczającym cele i sposoby rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii na terenie Gminy Mniszków. Program określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych. Program zakłada realizację działań, które są zgodne zarówno z kierunkami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, jak i z kierunkami zawartymi w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii oraz uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki uzależnień określone w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025. Zgodnie z rekomendacjami Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Program powinien stanowić najlepiej dostosowaną do warunków lokalnych odpowiedź na problemy związane z piciem alkoholu i zażywaniem narkotyków, z uwzględnieniem jego środowiskowej specyfiki. W związku z powyższym działania zawarte w Programie oraz sposoby ich realizacji są dostosowane do lokalnych potrzeb i możliwości prowadzenia określonych form pracy, w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 jest kontynuacją wielu działań zainicjowanych już w latach poprzednich.

W wyniku badania EZOP - pierwsze w Polsce badanie epidemiologiczne zaburzeń psychicznych przeprowadzone przez badaczy Instytutu Psychiatrii i Neurologii w liczącej ponad 10 tysięcy respondentów próbie losowej osób w wieku 18-64 lata - stwierdzono, że do najczęstszych zaburzeń psychicznych należały zaburzenia związane z używaniem substancji (12,8%), w tym nadużywanie i uzależnienie od alkoholu (11,9%) oraz nadużywanie i uzależnienie od narkotyków (1,4%). Ekstrapolacja tych danych na populację ogólną pozwala przyjąć, iż nadużywanie substancji, w tym alkoholu dotyczy ponad 3 milionów, a uzależnienie - około 700 tysięcy osób w wieku produkcyjnym.

Według Polskiej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Polsce z chorobą alkoholową w systemie opieki zdrowotnej notuje się około 800 tysięcy osób. Corocznie pojawia się 350 tysięcy nowych alkoholików. Natomiast nadmiernie i szkodliwie pije ponad 3 miliony osób. Według szacunkowych danych, Narodowy Fundusz Zdrowia wydaje rocznie 8-10 mld zł na likwidację skutków zdrowotnych picia alkoholu. Do tego dochodzi rosnąca liczba wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców, zniszczenie mienia przez młodocianych wandalii pod wpływem alkoholu oraz koszty nieobecności w pracy spowodowanych nadmiernym pićciem.

Alkohol jest jedną z najpowszechniejszych substancji psychoaktywnych, które są legalne i w dużym stopniu nadużywane. Nawet jego niewielkie ilości wpływają na stan człowieka – jego zdrowie i psychikę. Częste spożywanie większych dawek alkoholu uzależnia, nie pozwalając wielu osobom na łatwe odstawienie picia wtedy, kiedy nałóg staje się dla nich wyjątkowo szkodliwy. Choć wiele osób pije alkohol w sposób kontrolowany, na

co dzień nie doświadczając przy tym żadnych negatywnych konsekwencji, dla innych przyjmowanie alkoholu bardzo szybko staje się problemem wywołującym ogromne fizyczne i emocjonalne cierpienie oraz materialne szkody.

Wieloletnie nadużywanie alkoholu ma drastyczny wpływ nie tylko na zdrowie. Negatywne skutki alkoholizmu można bowiem także zaobserwować w wielu innych sferach, zwłaszcza rodzinnej, zawodowej oraz społecznej. Często zdarza się tak, że alkohol wypijany w nadmiernych ilościach staje się przyczyną przemocy psychicznej lub fizycznej, w rezultacie, mogąc prowadzić do rozpadu małżeństwa, utraty przyjaciół itp. Ponadto skutkiem picia alkoholu mogą być też konflikty z prawem.

Nadużywanie alkoholu staje się problemem coraz większym i wyraźnie zmienia swoje oblicze. Zwiększa się zdecydowanie ilość kobiet nadużywających alkoholu. Poza tym liczne kampanie reklamowe napojów alkoholowych spowodowały, że młodzież zaakceptowała, iż alkohol – zwłaszcza piwo, czyli pozornie niegroźny napój – jest niezbędnym elementem kultury młodzieżowej. Dlatego coraz więcej młodzieży nadużywa alkoholu, zwłaszcza piwa, a tym samym znajduje się w grupie ryzyka rozwinięcia się u nich choroby alkoholowej czyli uzależnienia od alkoholu. Piwo, które dawniej było symbolem pijaństwa w obskurnych budkach i w krzakach, stało się trwałym elementem modnego stylu życia.

Młodzież, która zbyt często sięga po napoje alkoholowe lub ma problemy z narkotykami, doświadcza niepowodzeń szkolnych, popada w konflikt z prawem. Jeśli młody człowiek uważa że jest mało atrakcyjny dla rówieśników, może próbować poprawić swoją pozycję w grupie a tym samym uzyskać akceptację za pomocą picia alkoholu, „ćpania” czy też innych zachowań ryzykownych.

Wśród wielu zagrożeń cywilizacyjnych niosących za sobą negatywne, a wręcz tragiczne skutki wymienia się narkomanię. Dotyka ona ludzi w każdym wieku, niezależnie od ich pozycji społecznej, majątkowej, zawodowej, wykształcenia czy pochodzenia. Zjawisko narkomanii jest jednym z poważniejszych zagrożeń dla dzieci i młodzieży, tym groźniejszym, że dokonujące się zmiany społeczno-ekonomiczne sprzyjają rozpowszechnianiu się mody na używanie środków psychoaktywnych. Zażywanie narkotyków stało się modą, formą spędzania czasu wolnego, zaspokojenia potrzeby przeżycia silnych wrażeń, czy też ucieczki od stresów i frustracji. Brak życiowych perspektyw, duża przestępczość i bezrobocie to tylko niektóre czynniki związane ze środowiskiem społecznym mogące „podkopać” wiarę młodego człowieka w siebie i we własną przyszłość. Niebagatelną rolę odgrywają grupy rówieśnicze, w których młody człowiek funkcjonuje, a w których niekiedy narkotyki są atrybutem buntu i sprzeciwu wobec społeczeństwa. Dużym niebezpieczeństwem dla młodzieży jest pojawienie się na rynku tzw. „dopalaczy”, ponieważ mogą one być wstępem do sięgnięcia po narkotyki.

Używanie narkotyków obarczone jest ryzykiem uzależnienia i może prowadzić do poważnych konsekwencji dla zdrowia somatycznego, psychicznego i funkcjonowania społecznego. Ludzie sięgają po narkotyki chcąc oderwać się od codzienności, odprężyć się lub zwiększyć swoją aktywność, aby podolać codziennym wyzwaniom. Dla wielu osób substancje psychoaktywne wydają się być panaceum na troski życia codziennego.

Najpoważniejszym i jednocześnie pierwszym pojawiającym się najwcześniej sygnałem społecznym świadczącym o wpadaniu w pułapkę uzależnienia jest izolacja jednostki od najbliższego otoczenia, narastanie konfliktów, rozbicie więzi z osobami znaczącymi w jej życiu. Jednak nie mniej istotne są szkody powstałe w życiu osobistym jednostki. Przede wszystkim ograniczenie szans rozwojowych, przerwanie szkoły lub utrata pracy, spadek kompetencji, wzrost poczucia winy, niska samoocena, utrata praktycznych umiejętności życiowych, rezygnacja z celów i aspiracji, zanik systemu wartości, skłonność do przekraczania granic dotyczących zasad moralnych, wzrost przestępczości, zachowania ryzykowne, nastawienia autodestruktywne, wykluczenie społeczne.

Uzależnienia zazwyczaj kojarzą się z nadużywaniem substancji psychoaktywnych – alkoholu, narkotyków, tytoniu czy leków. Tymczasem uzależnienia obejmują znacznie szerszą kategorię. W dzisiejszych czasach źródłem uzależnienia może być niemalże wszystko –

internet, gry komputerowe, hazard, czynności wpisane w codzienne życie: używanie telefonu komórkowego, zakupy, jedzenie, ćwiczenia fizyczne. Zagrożenia te określa się jako uzależnienia od czynności (uzależnienia, które stanowią silną potrzebę, wewnętrzny przymus wykonywania określonej czynności) lub uzależnienia behawioralne. Wykonywanie i powtarzanie działań umożliwia nie tylko osiągnięcie przyjemności, ale głównie zredukowanie nieprzyjemnych stanów złego samopoczucia i niekomfortowego napięcia. Uzależnienia te mogą się pojawiać w różnych grupach wiekowych, niemniej jednak należy wskazać, że na uzależnienia behawioralne najbardziej narażone są dzieci i młodzież. Szybki rozwój nowych mediów powoduje, że ta grupa wiekowa na co dzień wychowuje się z komórką, komputerem, internetem, który otwiera przed nimi świat cyberprzestrzeni. Z jednej strony media te rozwijają nastoletnie dzieci dostarczając edukacji, rozrywki i kontaktów towarzyskich, z drugiej niosą potencjalne zagrożenia, takie jak: cyberseks, hazard on-line, uwikłanie w internetową sieć niepożądanych kontaktów, pokazują treści i obrazy, które mogą wypaczać wpajane przez rodziców normy i wartości.

Możliwości efektywnego radzenia sobie ze zjawiskiem uzależnień, jak i wieloma innymi problemami społecznymi, należy poszukiwać przede wszystkim na szczeblu lokalnym. Dzieje się tak dlatego, że to lokalnie działające instytucje, osoby czy organizacje pozarządowe są w stanie trafnie określić charakter problemu, jego skalę oraz podjąć adekwatne działania.

Uważne przyglądanie się nowym trendom, tworzenie adekwatnych narzędzi oraz docieranie do różnych środowisk i miejsc, gdzie odbywa się konsumpcja napojów alkoholowych i narkotyków, a nade wszystko brak przyzwolenia na bagatelizowanie lub ignorowanie prawdziwych zagrożeń związanych z konsumpcją napojów alkoholowych i narkotyków to niekwestionowane wyzwania do redukcji szkód. Koniecznym jest promowanie działań zmierzających do upowszechniania zdrowego stylu życia, a jednym z elementów zdrowego stylu życia jest powstrzymanie się od używania substancji psychoaktywnych. Osiągnięcie takiego celu ogólnego jest możliwe jedynie poprzez ścisłą współpracę i ścisłą koordynację działań wielu instytucji.

Profilaktyka przynosi najlepsze efekty wtedy, gdy współpracują rodzina, szkoła i całe społeczeństwo. Poszerzając ich umiejętności wychowawcze i wiedzę w zakresie rozpoznawania i ograniczania zagrożeń u młodych ludzi, kształtowania zdrowych wartości zachowań i postaw można zapobiegać przestępczości, problemom szkolnym i rodzinnym, chronić zdrowie.

I. Diagnoza problemów alkoholowych oraz problemów związanych ze zjawiskiem narkomanii w Gminie Mniszków

Problemy alkoholowe

Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Z drugiej strony – lekceważenie normy prawnej (osobom do 18. roku życia nie podajemy alkoholu) i przyzwolenie ze strony rodziców na spożywanie alkoholu przez ich dzieci (nawet, jeżeli im się wydaje, że to kontrolują), mogą stanowić istotny czynnik ryzyka. Spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie prowadzi często do podejmowania innych zachowań ryzykownych i zaburza proces rozwojowy. Wśród szkód można wymienić między innymi upośledzenie czynności poznawczych: koncentracji uwagi, zapamiętywania, uczenia się, kontroli emocji. Wyniki najnowszych ogólnopolskich badań zrealizowanych w 2019 roku przez Instytut Psychiatrii i Neurologii na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii wskazują, iż chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 84% uczniów w wieku 15-16 lat i 96% uczniów w wieku 17-18 lat. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 47% 15-16-latków i 76% 17-18-latków. Porównanie wyników badania z 2019 roku z wynikami wcześniejszych badań wskazuje na trend spadkowy rozpowszechnienia picia w młodszej grupie badanych zapoczątkowany w 2007 roku. Wcześniej obserwowano tendencję wzrostową.

Choć badania z ostatnich lat wskazują na to, że rośnie grupa abstynentów, to nadal odsetek tych, którzy przechodzą inicjację alkoholową przed ukończeniem 18. roku życia, jest wysoki. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem picie alkoholu deklarowało 46% 15-16-letnich chłopców i 47% dziewcząt (w roku 2015 było to odpowiednio 50% i 47%). W grupie 17-18-latków do picia w ciągu ostatnich 30 dni przyznało się 76% chłopców (w roku 2015 było to 83%) i 75% dziewcząt (w roku 2015 było to 81%).

Wspomniane zjawiska nie usuwają pilnej, wręcz naglącej konieczności działań profilaktycznych. Picie pozostaje najważniejszym zachowaniem ryzykownym, jakie podejmuje większość młodych ludzi.

W badaniu przeprowadzonym w 2015 roku przez Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych „Młodzi i substancje psychoaktywne” wzięli udział uczniowie szóstych klas szkół podstawowych i uczniowie trzecich klas gimnazjów. Łącznie ze szkół podstawowych zebrano 9 kwestionariuszy wypełnionych przez chłopców oraz 9 kwestionariuszy wypełnionych przez dziewczęta, z gimnazjum zebrano 20 kwestionariuszy wypełnionych przez chłopców oraz 25 kwestionariuszy wypełnionych przez dziewczęta. Spośród nich część została odrzucona ze względu na niespełnianie kryteriów weryfikacji kwestionariuszy. W rezultacie próba badawcza dla gminy Mniszków kształtowała się następująco: szkoły podstawowe - 7 chłopców i 7 dziewcząt, gimnazjum - 13 chłopców, 16 dziewcząt.

Rozpatrując wskazania uczniów ze szkół podstawowych z terenu Gminy Mniszków widać, że 14% chłopców i 0% dziewcząt swój pierwszy alkohol spożyło w wieku 7 lat lub mniej. Spośród przebadanych uczniów 72% chłopców i 100% dziewcząt jeszcze nigdy nie próbowało alkoholu. Natomiast wskazania gimnazjalistów kształtują się następująco: 8% chłopców i 6% dziewcząt swój pierwszy alkohol spożyło w wieku 11 lat lub mniej, 15% chłopców i 19% dziewcząt w wieku 12-13 lat, a 15% chłopców i 31% dziewcząt w wieku 14 lat. Uczniowie szkół podstawowych nie spożywali alkoholu w okresie co najmniej 30 dni przed badaniem, natomiast gimnazjaliści – 54% chłopców i 44% dziewcząt

piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni. Odnosząc się do uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy Mniszków, w opinii 29% chłopców oraz 0% dziewcząt osobie w ich wieku łatwo jest kupić alkohol, przeciwnego zdania jest 0% chłopców i 29% dziewcząt. Zadowolający jest fakt, że 71% chłopców i 86% dziewcząt nigdy nie próbowało zakupić alkoholu. W odniesieniu do uczniów gimnazjum należy stwierdzić, że dla 8% chłopców i 19% dziewcząt zakupienie piwa byłoby niemożliwe, dla 31% chłopców i 31% dziewcząt zakupienie piwa byłoby bardzo trudne, dla 61% chłopców i 44% dziewcząt łatwe, a 0% chłopców i 6% dziewcząt z zakupieniem piwa nie miałyby żadnych problemów. W opinii badanych 8% chłopców i 31% dziewcząt napotkałoby niemożliwe do przeskoczenia problemy z zakupem wina, 38% chłopców i 56% dziewcząt napotkałoby bardzo duże problemy z zakupem wina, jednak dla 46% chłopców i 13% dziewcząt zakup wina byłby łatwy, a dla 8% chłopców i 0% dziewcząt bardzo łatwy. Zakup wódki wydaje się być niemożliwy dla 31% chłopców i 50% dziewcząt, bardzo trudny dla 54% chłopców i 44% dziewcząt, łatwy dla 15% chłopców i 0% dziewcząt oraz bardzo łatwy dla 0% chłopców i 6% dziewcząt.

Z pytań skierowanych wyłącznie do uczniów szkół podstawowych należy stwierdzić, że 14% chłopców i 14% dziewcząt wskazuje na duże ryzyko związane z okazjonalnym spożywaniem alkoholu. Kolejne kategorie odpowiedzi przedstawiają się następująco: małe ryzyko – 43% chłopców i 72% dziewcząt, brak ryzyka – 14% chłopców i 0% dziewcząt, nie wiem – 29% chłopców i 14% dziewcząt.

W przypadku gimnazjalistów z terenu Gminy Mniszków 15% chłopców i 13% dziewcząt przyznało, że kiedykolwiek zdarzyło im się upić, 15% chłopców i 13% dziewcząt przyznało, że w ciągu ostatniego roku zdarzyło im się zataczać, mówić niewyraźnie lub nie pamiętać niektórych wydarzeń, natomiast 0% chłopców i 6% dziewcząt przyznało, że w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zdarzyło im się upić. Wprawdzie nie możemy jeszcze mówić o występowaniu zjawiska spożywania alkoholu w wymiarze masowym, to niepokojący jest fakt tak częstego upijania się młodych ludzi zwłaszcza, że niemalże połowa badanych jest przekonana o łatwej dostępności jakiegokolwiek trunku.

Dość dużo młodych ludzi samodzielnie kupuje sobie alkohol. I tak 23% gimnazjalistów i 0% gimnazjalistek z terenu Gminy Mniszków w ciągu ostatniego roku kupiło dla siebie alkohol, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni kupiło dla siebie alkohol 23% chłopców i 0% dziewcząt.

Nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci. Najczęściej to rodziny osób pijących szkodliwie i uzależnionych zgłaszają się do różnych instytucji udzielających pomocy z oczekiwaniem nakłonienia ich pijących bliskich do podjęcia leczenia uzależnienia

Kluczową rolę w rozwiązywaniu problemów alkoholowych w Gminie Mniszków odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Problemom alkoholowym często towarzyszy przemoc w rodzinie. W celu jej ograniczania rodziny współpracują z Zespołem Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie.

Z terenu Gminy Mniszków w roku 2021, z różnych form wsparcia skorzystało osiem osób, w tym z porad skorzystało sześć osób, z telefonu alarmowego dwie osoby.

Ponadto z porad specjalistów korzystają także rodziny zastępcze i rodzice dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz osoby niepełnosprawne. W związku z trwającą pandemią Covid-19 wzrosło zapotrzebowanie na wsparcie osób przebywających na kwarantannie lub izolacji oraz tych, które w jej wyniku straciły osoby bliskie.

Problemy związane ze zjawiskiem narkomanii

Używanie substancji psychoaktywnych przez dzieci, młodzież i osoby dorosłe w naszym kraju oraz psychospołeczne skutki skupione wokół tego stają się coraz bardziej widoczne. Problem ten dotyczy coraz młodszej grupy wiekowej. Używanie środków psychoaktywnych współgzystuje z zachowaniami zagrażającymi zdrowiu i życiu i przestało dotyczyć środowisk patologicznych i środowisk miejskich. Używanie narkotyków jest złożonym zjawiskiem obejmującym szerokie spektrum wzorców, od eksperymentów z narkotykami po poważne nadużywanie i uzależnienie. Okazjonalne używanie narkotyków stało się w ostatnich latach zjawiskiem na tyle powszechnym, że związanych z tym zagrożeń zdrowotnych nie powinno się bagatelizować, jak również liczyć na to, że młodzi ludzie powiedzą narkotynom stanowcze „NIE”.

Jednym z zagadnień podjętych w socjologicznym badaniu ankietowym „Młodzi i substancje psychoaktywne” 2015 są doświadczenia związane z zażywaniem takich środków psychoaktywnych jak: marihuana i dopalacze. O opinie odnoszącej się do tych środków psychoaktywnych byli proszeni tylko uczniowie szkół gimnazjalnych.

W skali ogólnopolskiej na pytania dotyczące opinii badanych wobec trudności zdobycia marihuany i dopalaczy 38% chłopców i tyle samo dziewcząt przyznało się, że zdobycie marihuany byłoby dla nich łatwe lub bardzo łatwe. Zaledwie dla 35% chłopców i 34% dziewcząt zdobycie marihuany byłoby niemożliwe. Według wskazań ogólnopolskich zdobycie dopalaczy byłoby niemożliwe dla 36% chłopców i co trzeciej dziewczynki (32%). Dwóch na siedmiu badanych chłopców wyraziło opinię, że zdobycie dopalaczy byłoby dla nich bardzo trudne (29%), jednak co trzeci stwierdził, że nie miałby z tym żadnych problemów (łatwe – 25%, bardzo łatwe – 10%). Z kolei zdobycie dopalaczy byłoby bardzo trudne dla 31% dziewczynek, a łatwe dla 31%. Co szesnasta dziewczynka wyraziła przekonanie, że ze zdobyciem dopalaczy nie miałaby żadnych problemów (6%).

Analizując wyniki z terenu Gminy Mniszków dla 0% chłopców i dla 0% dziewcząt zdobycie marihuany byłoby łatwe i bardzo łatwe. Spośród badanych 62% chłopców i 62% dziewcząt wskazało na trudności w zdobyciu marihuany. Dla 62% chłopców i 56% dziewcząt zdobycie dopalaczy byłoby niemożliwe, dla 38% chłopców i 31% dziewcząt byłoby bardzo trudne. Z kolei 0% chłopców i 13% dziewcząt deklaruje łatwy dostęp, a 0% chłopców oraz 0% dziewcząt – bardzo łatwy dostęp do dopalaczy.

W powyższym badaniu zawarto także zagadnienie dotyczące opinii badanych, gdzie najłatwiej kupić (zdobyć) marihuanę i dopalacze.

W skali ogólnopolskiej uczniowie w zdecydowanej większości nie wiedzą gdzie potencjalnie mogliby kupić marihuanę (chłopcy – 62%, dziewczęta – 63%), jednak prawie co trzeci gimnazjalista jest w stanie wskazać miejsce dostępu do marihuany. 65% gimnazjalistów i 67% gimnazjalistek nie wie, gdzie można najłatwiej kupić dopalacze. Pozostali badani wskazali takie miejsca, jak: internet (11%), lokal, dyskoteka (chłopcy – 8%, dziewczęta – 11%), częściej jednak podwórko, ulicę (12%) niż szkoła (chłopcy – 7%, dziewczęta – 6%).

W skali lokalnej 0% chłopców i 6% dziewcząt twierdzi, że marihuanę można kupić w szkole, 0% chłopców i 6% dziewcząt jest zdania, że przez internet, 8% chłopców i 19% dziewcząt wskazuje lokal, dyskotekę, a 0% chłopców i 0% dziewcząt podwórko, ulicę. Odnosząc się do dopalaczy 0% chłopców i 0% dziewcząt twierdzi, że dopalacze można kupić w szkole, 0% chłopców i 25% dziewcząt jest zdania, że przez internet, 0% chłopców i 50% dziewcząt wskazuje lokal, dyskotekę, a 0% chłopców i 6% dziewcząt podwórko, ulicę.

Ankieta zawierała także pytanie: Ile miałeś/miałaś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu spróbować marihuany, dopalaczy?

W skali ogólnopolskiej 80% chłopców i 84% dziewcząt deklaruje, że nigdy nie spróbowało zażyć marihuany. Pozostali pierwszy kontakt z marihuaną mieli w wieku 14 lat (chłopcy 7%,

dziewczęta 6%), rzadziej w wieku 12 – 13 lat (chłopcy – 3%, dziewczęta – 2%) oraz w wieku 11 lub mniej lat (chłopcy – 2%, dziewczęta – 1%). Spośród tych uczniów, którzy kiedykolwiek spróbowali marihuany 8% chłopców i 7% dziewcząt nie pamięta kiedy to miało miejsce. Zaledwie 9% chłopców i 7% dziewcząt przyznało się do zażycia dopalaczy. Spośród ogółu badanych 4% chłopców i 3% dziewcząt nie pamięta, kiedy to miało miejsce, a do spróbowania dopalaczy w wieku 14 lat przyznało się 2% badanych. Chłopcy zaczynają swoją przygodę z dopalaczami wcześniej niż dziewczęta, gdyż 2% chłopców zażyło je jeszcze w wieku mniejszym niż 12 lat.

Odpowiedzi uczniów z terenu Gminy Mniszków kształtują się następująco: w wieku 11 lat lub mniej pierwszy raz spróbowano marihuany 0% chłopców i 0% dziewcząt, w wieku 12-13 lat 0% chłopców i 6% dziewcząt, a 0% chłopców i 0% dziewcząt spróbowano marihuany w wieku 14 lat. Spośród badanych 0% chłopców i 0% dziewcząt nie pamięta ile miało lat, gdy po raz pierwszy spróbowano marihuany. Należy odnotować, że spośród gimnazjalistów z terenu Gminy Mniszków 100% chłopców i 94% dziewcząt jeszcze nigdy nie sięgnęło po ten narkotyk. Spośród badanych lokalnie 0% chłopców i 0% dziewcząt po raz pierwszy dopalacze spróbowano w wieku 11 lat lub mniej, 0% chłopców i 0% dziewcząt w wieku 12 – 13 lat, a 0% chłopców i 0% dziewcząt w wieku 14 lat. 0% chłopców i 6% dziewcząt nie pamięta ile miało wtedy lat. Ponadto 100% chłopców i 94% dziewcząt deklaruje, że nigdy nie próbowało dopalaczy.

Pierwszy kontakt z marihuaną odbywa się zazwyczaj za pośrednictwem kolegów i koleżanek (chłopcy - 13%, dziewczęta - 11%). Pozostali spróbowali sami (chłopcy – 4%, dziewczęta – 2%). Reszta chłopców i dziewcząt przyznaje, że marihuaną zostali poczęstowani przez rodziców (1%) lub innych dorosłych (1%), jak również podkradli dorosłym (chłopcy – 1%, dziewczynki – 2%). Należy zwrócić uwagę, że pierwsze zażycie marihuany przez dziewczęta prawie zawsze związane jest z obecnością kolegów lub koleżanek. Chłopcy, oprócz tego, że są częstowani przez znajomych, są też po części „samodzielnymi eksperymentatorami”.

Dopalaczami, podobnie jak marihuaną, badani są najczęściej częstowani przez kolegów lub koleżanki. Spośród ogółu badanych 3% chłopców i 4% dziewcząt zaznaczało tę odpowiedź, czyli co trzeci chłopiec i dwie na trzy dziewczynki z tych, którzy w ogóle próbowali tych substancji. Pozostałe wskazania dotyczą samodzielnego eksperymentowania (chłopcy – 2%, dziewczęta – 1%).

Spośród badanych uczniów z terenu Gminy Mniszków 0% chłopców i 0% dziewcząt samemu sięgnęło po marihuanę, 0% chłopców i 0% dziewcząt podkradło ją dorosłym. Z kolei 0% chłopców i 0% dziewcząt zostało nią poczęstowanych przez koleżanki lub kolegów, 0% chłopców i 6% dziewcząt zostało marihuaną poczęstowanych przez rodziców, 0% chłopców i 0% dziewcząt zostało nią poczęstowanych przez innych dorosłych. 0% chłopców i 0% dziewcząt samemu sięgnęło po dopalacze, 0% chłopców i 0% dziewcząt podkradło je dorosłym. Z kolei 0% chłopców i 0% dziewcząt zostało nimi poczęstowanych przez koleżanki lub kolegów, 0% chłopców i 0% dziewcząt zostało dopalaczami poczęstowanych przez rodziców, a 0% chłopców i 0% dziewcząt zostało nimi poczęstowanych przez innych dorosłych.

Zagadnieniem któremu warto się przyjrzeć dokładniej jest częstotliwość zażywania marihuany i dopalaczy. Odnosząc się do samego palenia marihuany przez młodzież można powiedzieć, że co ósmy chłopiec (12%) i co jedenasta dziewczynka (9%) przyznaje się do zapalenia marihuany w ciągu ostatniego roku przed badaniem. Z kolei wśród przyznających się do zapalenia marihuany w ciągu ostatnich 30 dni wskaźnik odpowiedzi twierdzących spadł do 7% u chłopców i do 4% u dziewcząt. W celu dokładnego zobrazowania skali zjawiska warto wspomnieć, że spośród badanych uczniów, którzy przyznali się, że kiedykolwiek zapalili marihuanę, 35% chłopców i 23% dziewcząt zapaliło ją

w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem ankietowym. Okazuje się, że spośród gimnazjalistów, którzy w ogóle zażywają dopalaczy duża część z nich zażywa je co najmniej od roku i można tutaj mówić o regularności. Na postawione pytanie: Czy zażywałeś/zażywałaś dopalacze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? 4% chłopców i 2% dziewcząt zaznaczyło odpowiedź tak, podczas gdy niewiele mniej badanych zażywało dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (chłopcy – 3%, dziewczęta – 1%).

Odnosząc się do palenia marihuany przez uczniów z terenu Gminy Mniszków należy wspomnieć, że 0% chłopców i 6% dziewcząt paliło marihuanę w ciągu ostatniego roku, a 0% chłopców i 0% dziewcząt w ciągu ostatnich 30 dni. W ciągu ostatniego roku 0% chłopców i 0% dziewcząt, a w ciągu ostatniego miesiąca 0% chłopców i 0% dziewcząt zażywało dopalaczy.

II. Cel główny programu

Ograniczanie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi.

III. Podstawowe cele programu oraz przewidywane zadania

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem.

- 1) Motywowanie osób spożywających alkohol szkodliwie do ograniczenia lub zaprzestania picia, zaś osób uzależnionych do podejmowania leczenia odwykowego.
- 2) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem poprzez dofinansowanie działań Zespołu Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie.
- 3) Upowszechnianie informacji na temat ryzykownych zachowań oraz szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.

Okres realizacji: 2022-2025.

Realizatorzy: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mniszkowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie.

Wskaźniki: liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy motywujące, liczba osób, którym udzielono wsparcia, wysokość środków przeznaczonych dla Zespołu Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy związane z uzależnieniami, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

- 1) Współpraca z instytucjami (szkoły, ośrodek pomocy społecznej, sąd rodzinny, powiatowe centrum pomocy rodzinie), które mogą pomóc rodzinie w rozwiązaniu jej problemów, a zwłaszcza w zakresie podejmowania interwencji wobec osób uzależnionych i współuzależnionych.
- 2) Uwrażliwianie na zagrożenia dla zdrowia i rozwoju wynikające z uzależnienia, które prowadzi do destrukcji i samozniszczenia, odpowiedzialnego za przedwczesną śmierć poprzedzoną nie tylko ogromnym cierpieniem psychicznym, ale też wieloma chorobami i dolegliwościami fizycznymi.
- 3) Koordynacja lokalnych instytucji w obszarze procedury „Niebieskie Karty”.
- 4) Udział członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych pod kątem problemów alkoholowych w rodzinach, w których występuje przemoc.
- 5) Dofinansowanie szkoleń, konferencji, warsztatów dla przedstawicieli służb i instytucji mających lub mogących mieć kontakt z rodziną z problemem uzależnień, ze zjawiskiem przemocy i agresji, na temat zjawiska przemocy w rodzinie, możliwości udzielania pomocy rodzinom z problemem alkoholowym i przemocą, obowiązujących procedur i rozwiązań prawnych.
- 6) Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Okres realizacji: 2022-2025.

Realizatorzy: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mniszkowie, GOPS w Mniszkowie, placówki podstawowej opieki zdrowotnej z terenu Gminy Mniszków, placówki oświatowe z terenu Gminy Mniszków, Komisariat Policji w Paradyżu, Powiatowe

Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie.

Wskaźniki: liczba założonych „Niebieskich Kart”, liczba szkoleń, konferencji i liczba uczestników.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych.

- 1) Prowadzenie powszechnej edukacji w zakresie wiedzy o szkodliwości alkoholu i innych substancji uzależniających poprzez udział w ogólnopolskich kampaniach informacyjno-edukacyjnych, zakup materiałów profilaktycznych – broszury, plakaty, nagrody w konkursach i zawodach.
- 2) Promowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży poprzez współfinansowanie imprez sportowo-rekreacyjnych i sportowych zajęć pozaszkolnych, rozwój oraz poprawa funkcjonowania oświatowej bazy sportowo-rekreacyjnej (w szczególności sal gimnastycznych i boisk sportowych).
- 3) Wspieranie placówek oświatowych w podejmowaniu działań o charakterze edukacyjnym mających na celu przygotowanie dzieci i młodzieży do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych – realizacja adekwatnego do potrzeb programu profilaktycznego.
- 4) Wspieranie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie promocji zdrowia i życia w trzeźwości: konkursy, spektakle, lokalne imprezy sportowo-rekreacyjne promujące zdrowy styl życia.
- 5) Wspieranie edukacji kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień poprzez udział w szkoleniach, prenumeratę lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, materiałów multimedialnych.
- 6) Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

Okres realizacji: 2022-2025.

Realizatorzy: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mniszkowie, placówki oświatowe z terenu Gminy Mniszków, placówki podstawowej opieki zdrowotnej z terenu Gminy Mniszków, Komisariat Policji w Paradyżu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie.

Wskaźniki: liczba programów profilaktycznych, liczba imprez i sportowych zajęć pozaszkolnych.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii.

- 1) Wspomaganie organizacji pozarządowych, jak również instytucji i osób fizycznych, w działaniach służących rozwiązywaniu problemów związanych ze spożywaniem substancji psychoaktywnych, organizujących między innymi wolny czas dzieci i młodzieży w ich środowisku lokalnym oraz podczas wyjazdów (poza rodzinnym środowiskiem często skażonym uzależnieniami).
- 2) Współpraca z pedagogami szkolnymi, nauczycielami dotycząca rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży
- 3) Współfinansowanie zakupu sprzętu sportowego i materiałów do prowadzenia zajęć o charakterze promującym zdrowy styl życia.

Okres realizacji: 2022-2025.

Realizatorzy: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mniszkowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie, placówki oświatowe z terenu Gminy Mniszków, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki: wysokość środków przeznaczonych na działania służące rozwiązywaniu problemów związanych ze spożywaniem substancji psychoaktywnych, liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w organizowanych działaniach (np. kolonie, obozy).

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

1) Prowadzenie działań kontrolnych i interwencyjnych w zakresie przestrzegania zakazów i ograniczeń określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy.

2) Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Okres realizacji: 2022-2025.

Realizatorzy: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mniszkowie, Policja.

Wskaźniki: liczba kontroli i interwencji.

6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

1) Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez kierowanie do Centrum Integracji Społecznej.

Okres realizacji: 2022-2025.

Realizatorzy: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mniszkowie, GOPS w Mniszkowie.

Wskaźniki: liczba osób skierowanych do CIS.

IV. Adresaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii:

Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Mniszków, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z problemami związanymi ze spożywaniem substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, a także do wszystkich zainteresowanych tą problematyką, a w szczególności do:

- dzieci i młodzieży,
- rodziców, opiekunów,
- pracowników oświaty, służby zdrowia, pomocy społecznej, policji,
- osób dorosłych pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie,
- osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- osób doznających przemocy w rodzinie.

V. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Za udział w pracach komisji członkowie otrzymują wynagrodzenie w wysokości 200,00 zł za każde posiedzenie. Przewodniczący Komisji bądź osoba go zastępująca otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 300,00 zł za każde posiedzenie.

2. Członkowi Komisji przysługuje zwrot kosztów szkoleń oraz zwrot kosztów podróży służbowych za przejazdy krajowe w oparciu o delegacje służbowe.

VI. Finansowanie

1. Środki finansowe na realizację zadań określonych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Wpływy z opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml będą przeznaczane na działania mające na celu realizację lokalnej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.
2. Program realizowany będzie według wydatków zawartych w budżecie Gminy w dziale 851 – ochrona zdrowia.

PLAN WYDATKÓW NA REALIZACJĘ ZADAŃ OKREŚLONYCH W GMINNYM PROGRAMIE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA 2022 ROK

Lp.	Nazwa	Plan
	Zwalczanie narkomanii	
1.	Zakup usług pozostałych	10.000,00 zł
	Przeciwdziałanie alkoholizmowi	
1.	Dotacje celowe na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących	12.000,00 zł
2.	Wynagrodzenia bezosobowe z pochodnymi	17.259,57 zł
3.	Zakup materiałów i wyposażenia	43.000,00 zł
4.	Zakup usług zdrowotnych	4.000,00 zł
5.	Zakup usług pozostałych, m. in. spektakle teatralne o tematyce profilaktycznej oraz kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień	44.187,58 zł
6.	Podróże służbowe krajowe	4.000,00 zł
7.	Szkolenia pracowników	4.000,00 zł
	Razem:	138.447,15 zł

VII. Monitoring i ewaluacja

Systematycznie prowadzony monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 dadzą możliwość oceny działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Zebrane dzięki nim dane pozwolą na modyfikację podjętych już działań jak również na skuteczniejsze planowanie przyszłych przedsięwzięć.

Monitoring Programu prowadzony będzie na podstawie:

- 1) wymiany informacji gromadzonych przez realizatorów poszczególnych zadań przewidzianych w Programie,
- 2) analizy danych dotyczących uzależnień w gminie,
- 3) sprawozdań z realizacji zadań wynikających z Programu.

Ewaluacja Programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych i założonych wskaźników. Ewaluacja ma na celu wnikliwe przyjrzenie się temu, jak Program przebiegał i dokonanie oceny jego rezultatów w odniesieniu do zakładanych celów. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych.

Raport z wykonania w danym roku Programu i efektów jego realizacji przedkładany będzie Radzie Gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

UZASADNIENIE

Ustawą z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw zmieniona została ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 i ust. 2 ustawy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy. Realizacja zadań jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, sporządzanego na okres nie dłuższy niż 4 lata.

Program jest kontynuacją zadań realizowanych w gminie z lat poprzednich. Określa on lokalne działania w zakresie zadań własnych, obejmujących profilaktykę oraz minimalizację szkód społecznych, wynikających z nadużywania alkoholu.

Program jest adresowany do wszystkich mieszkańców Gminy Mniszków, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych od alkoholu, osób współuzależnionych, do osób z grup ryzyka, do dzieci i młodzieży. Na realizację zadań są przeznaczone środki uzyskiwane z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, które określa plan finansowy.